

Фигуративните соопштувања како доминанта

ОД Изложбата на ДЛУМ, Музеј на современата уметност,
Скопје

Соња А. ДИМИТРОВА

Во историјата на македонската современа ликовна уметност, посебно ќе биде забележан податокот за учеството на речиси сите ликовни уметници на минагодишната ДЛУМ-ова изложба. Познавјќи ја ситуацијата многу години наназад, ваквиот одлив го третираме, оправдано, како преседан, а поводот што ги обедини создавачите — Титовите јубилеј — како мошне инспиративен.

Годинава традицијата на „воздржување“ од учество на одделни уметници, продолжува да пулсира со вообичаениот ритам. Според тоа, 90 учесници, претставени со 160 дела, не можат да ја земат на себе

задачата да одговорат на автентичната слика што ја наречуваме денешна македонска ликовна уметност. Затоа, наместо интегрална, одново добиваме парцијална претстава. Реалната состојба е заменета со делумна, несоодветна информација. Сите ќе се согласиме дека без неколкуте значајни уметници (присутни на најригорозните македонски или југословенски селекции) и во отсуство на сите претставници на старата и на генерацијата меѓу претходната и средната, податокот на ликовното денес не може да ја изрази категоријата на вистинитост. Се разбира дека оваа констатација не ја засегнува онаа ликовна мисловност, содржајност, ликовност и вредност иманентна на редица присутни и забележани остварувања на изложбата.

Охрабрувачко-ветувачки дејствува сознанието за очебијната бројност на младите и најмладите творци и фигуративниот говор како

стилска доминанта. Вторниот заклучок доаѓа како одраз на една општа клима и тенденција во Југославија и во светот, за „обнова на сликата“ и враќањето на фигурацијата. Овие реалистички настојувања (терминолошки одредувани како: „неоромантизам“, фотографски реализам“, „хиперреализам“, „радикален реализам“, „неофигурација“ и сл.) — како победници во конфликтот меѓу апстракцијата и фигурацијата — во почетокот беа оквалитивни како „салонска уметност“ или „лажен провинциски реализам“, „неоакадемизам“ итн., од оние што класичното ликовно проседе го сметаа и се уште го сметаат за неприфатливо и нефатливо во денешната констелација на односите и состојбите во културата и воопшто во живеењето. Во нив се крие една амбивалентна структура. Под претпоставка дека ваквиот „неоромантизам“ да тргнува од истиот старт како и пред многу години романтизмот! (Револт кон буржоаскиот менталитет и изразување на непокојниот дух на времето, активно набљудување на стварноста), може да се очекуваат пореволуционерни ликовни промени кај нас. Притоа, сепак, не остануваат расчистени прашањата: дали враќањето назад, барањето ликовна инспирација во корените на ретроградното, може да значи пат кон прогресивна авангарда?

Дали со реалистичката транскрипција на стварноста се отвораат навистина секому вратите кон уметноста? Или, треба секој денешен човек пред сè да има „обезбедени исти услови под кои навистина ќе може да биде корисник на уметничкото дело“ како вели загрепскиот критичар Владимир Розик, односно дали на тој начин се доаѓа до често цитираната демократизација на уметноста? Дали со фигурацијата априори се менуваат идејните насоки воопшто, и во македонското ликовно денес, посебно? Сепак е јасно дека стилот не може да има такви прерогативи. Потребна е свест за прашањата на денот, став на овој човек кон овој свет или овој живот во ова време — ангажираност во најширока смисла на јазикот, на мислата.

Во духот на кажаното, забележуваме напори и на овој настап на членовите на ДЛУМ. Но, за порадикална промена во оваа смисла движењето по хоризонталата на настаните почесто треба да се преобразува во вертикален пробив.

Вниманието што и е посветено овој пат на фигурацијата, како впечатливо обележје на оваа ДЛУМ-ова изложба, не сака да ги „заобиколи“ и другите разновидни стилски тенденции, присутни кај многу автори (лирската и геометриската апстракција, енформелот...) Акцентот го ставаме на „новото“ и на сè понастојчивата решеност да му се вратиме на визуелно-реалниот простор на сүштествувањето.